

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, recepty, tipy na odbornou literaturu i beletrii, zdravý životní styl, náměty na tvořivé činnosti, poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

zahajujeme osmý ročník našeho časopisu. Hlavním důvodem, proč i nadále chceme předávat poznatky a třídit informace na poli nejen regionální ochrany přírody, je hlavně skutečnost, že informovanost veřejnosti v této oblasti je stále velmi slabá. V závěru minulého roku jsem měl možnost přesvědčit se, že pokřivený obraz o údajně zotavující se přírodě je navzdory častým

Z obsahu tohoto čísla:

Nové budky pro strakonické opeřence..	2
Je nás víc.....	2
Salámová metoda zkázy Země.....	3
... sláma k slámě se dá....	4
Voda a zeleň v Písku.....	5
Novinky doby plastové.....	6
Ptáci, krmítka, budky.....	7
Spojuje nás voda, krajina,.....	7
Hurá na výlet s Enviroskopem - 19.....	9
Blánatka lipová po třech letech.....	9
Kdo je krkavčí matka?.....	10
Večer s dokumentem - 59. díl.....	10
Budiž voda.....	13
Lednové závěje Jirky Wagnera.....	14
„Lovy beze zbraní“.....	14
Stopa.....	15
Sen.....	17
A už jsme na odletu.....	17
Fotominifejeton novoroční.....	18
Zdravé tuky.....	18

zprávám o pravém opaku ještě stále takřka všudypřítomný. I když určité dílčí oblasti a složky životního prostředí zaznamenaly zlepšení, celkový vývoj situace je nepříznivý. A to zejména s ohledem na vzrůstající rychlost poškozování přírody. Velmi mě překvapuje, když názory o zlepšujícím se stavu životního prostředí zaznívají z úst lidí inteligentních, vzdělaných a životem ošlehaných. Lidí, kteří nemají potřebu malovat si cokoli kolem sebe narůžovo. Zamýšlím se tedy spíše nad tím, jakým způsobem tento pokřivený obrázek vzniká a jak je v dnešní době snadné vytvořit si kolem sebe informační bublinu a nepouštět do ní nic, co se netýká naší oblasti zájmu.

Foto Jiří Wagner

V mnoha ohledech jsme tak moc zahlceni ošetřováním „produktů“ blahobytu, které naše společnost vytvořila za poslední století, že nám už nezbyvá kapacita na to důležité - třeba na nás samotné. Říká se, že všechno podstatné, co jsme kdy potřebovali k životu, už příroda dávno vymyslela. Přesto je současný způsob žití ukázkou přesného opaku. Vydali jsme se do slepé uličky lidského pokroku a tristní stav přírody nám to zcela jasně ukazuje na mnoha drobných i závažných příkladech. Záleží jen na nás, kdy to pochopíme. A zda to vyřešíme my, nebo to příroda bude muset vyřešit za nás. Jsme rádi, že náš časopis může být jedním z těch nepatrných průvodců na cestě z této slepé uličky zpět.

A jsme moc rádi, že jste na té cestě s námi. Váš Kompost. -jj-

Ohlédnutí

Nové budky pro strakonické opeřence

V zimním období, kdy se příroda oddává odpočinku, rádi trávíme svůj čas péčí o ptačí příbytky. Města a obce se v monotónní zemědělské krajině stávají v mnoha ohledech záchytnými body pro nejrůznější formy života. Jednou z nich je kategorie zpěvného ptactva. Nejčastější dva způsoby pomoci této skupině živočichů (vyvěšování ptačích budek a příkrmování) jsou

Foto -jj-

organizace nebo se připojte k rozesílce novinek na mailu posta@csop-strakonice.net. A samozřejmě nejvíce pomůžete zpěvným ptákům realizací jednoho (nebo více) ze způsobů pomoci v místě vašeho bydliště. Vyvěšením a pravidelným čištěním budek, příkrmováním (zejména v zimním období), výsadbou jedlých keřů a stromů. Pokud už jste v této oblasti činní, nebojte se pochlubit prostřednictvím fotografie a/nebo krátkého textu. Rádi pozitivní příklady zveřejníme pro ostatní čtenáře. -jj-

vlastně umělou náhradou chybějících biotopů (dutiny mohutnějších stromů) a kompenzací chybějící potravní nabídky (plody ovocných stromů a "jedlých" keřů). Do té doby, než se tyto prvky do našich měst a krajiny navrátí v dostatečném počtu, bude část ptačích druhů prosperovat z lidské pomoci. Kromě individuální péče jednotlivců zimním příkrmováním a vyvěšování budek na zahradách se ptákům systematictěji snaží pomoci naše organizace (ZO ČSOP Strakonice). Zhruba 50 ptačích budek doposud roztroušených na několika strakonických lokalitách (viz [zde](#)) bude pro příští hnízdní sezónu posíleno 30 zbrusu novými kusy získanými prostřednictvím grantu Ochrana biodiverzity (projektu ČSOP). Zčásti budou nové budky použity k náhradě již nevyhovujících starších kusů, ostatní budou nově vyvěšeny.

Již v prosinci proběhla první ze série zimních "proptačích" akcí. Po laskavém svolení Nemocnice Strakonice a.s. bylo 13 nových budek umístěno v areálu nemocničního parku. Jelikož je potravní základna pro ptáky ve středové části města nejistá, jsme na obsazenost budek v tomto místě velmi zvědaví. V parčíku u lékárny bylo nainstalováno jedno z krmítek a rýsuje se spolupráce při péči o "nemocniční" ptactvo se svěřenci Dětského centra sídlícího pár metrů odsud.

Ostatní vyvěšovací a čisticí činnosti proběhnou v měsících lednu a únoru. O přesných termínech bude rozhodnuto na základě průběhu počasí. Pokud se budete chtít zapojit do této kampaně, sledujte [facebook](#) naší

Je nás víc

V roce 2018 jsme si s manželkou přečetli dvě knížky německého autora Petera Wohllebena (viz [zde](#) a [zde](#)) o spolupráci a citovém životě zvířat, ale i stromů, a jako by nám jeho slova mluvila z duše. Máme od dětství stejné zkušenosti a všechno bychom to mohli podepsat. Divíme se, jak to může někdo opomíjet a myslet si, že koho vidí v přírodě, je jenom "něco", a ne "někdo".

Některé zážitky z uplynulých měsíců jsem aspoň letmo zaznamenal a příležitostně je umístil na internetu (a sice v „[úložišti](#)“ na stránkách ZO ČSOP Strakonice), kde si můžete přečíst článek o čapí rodince, hřadující dne 13. 8. kousek od kamenných veverek na střeše České spořitelny ([zde](#)), nebo jiný o uvolněné parcele kdesi ve středu našeho města ([zde](#)), kterou si příroda bere zpátky, a ještě několik dalších o tom, co rok přinesl.

Obzvlášť rád vzpomínám na to, jak od jarního oteplení do začátku měsíce června jsem měl příležitost pozorovat hnízdění některých druhů ptáků poblíž Rennerových sadů. Snad nejpřátelštěji se chovali brhlíci lesní (*Sitta europaea*) a rehkové domáci (*Phoenicurus ochruros*). Každý den ráno jsem sledoval jejich činnost, starost o potomstvo. A není to péče zanedbatelná. Od brzkého svítání, kdy je bylo slyšet, jak začínají svým vrzavým zpěvem, až po zobáčky plné hmyzu. U rehků mnohdy chuchvalec housenek a všelijakých larev, které letěli vložit do hladových zobáčků svých potomků. A to se dělo zhruba každé 2 minuty. Aniž bych jim jakkoliv podstrojoval, zvykli si na mou přítomnost a pozorování krmení a hnízdění ze vzdálenosti 3-5 metrů je nerušilo.

Zato jejich vzrušení dostoupilo vrcholu, přiblížila-li se straka obecná. Pak si její polohu

označovali posedáním na vyvýšeném místě kamenné zdi nebo vystrčené větvičce. Jednou jsem dokonce viděl, jak na straku zaútočily hrdličky zahradní a proháněly ji s divokými akrobaciemi až za okraj parku. Zajímavá byla také signalizace procházející kočky skrze park. První, kdo na kočku reagoval, byly sýkory. Seděly na tenkých větvích a hlasitě písčlaly varovaly. Vzápětí se přidali statečnější brhlíci lesní, kteří slétli na spodní části kmene a přidali se k sýkorám. Naopak rehkové zaujali místo před a za procházející kočkou a „tikavým“ zpěvem označovali její polohu v trávě. Při tomto všeobecném povyku neměl domácí predátor šanci zůstat nezpozorován a hlahol nepřestal, dokud kočka nezmizela na vyasfaltované ulici, kde žádní ptáci nebyli.

Jak by celá situace asi dopadla, kdyby ptáci nespolupracovali a putování kočky si hlasově nepodávali? Rehek by při sbírání potravy ve vyšší trávě mohl kočku přehlédnout. Zvláště pokud by neměl v blízkosti nějaký vyvýšený bod, který by mu posloužil za pozorovatelnu.

Jaký byl výsledek? V den, kdy byla pořízena u článku připojená fotografie, došlo k vylétnutí rehčích ptáčat někdy přes den nebo podvečer. A potom jsem je dva dny neviděl. Staří se občas vrátili ke hnízdu, resp. do jeho blízkosti, chovali se mírně neklidně a pokoušeli se mně. Už jsem měl obavy, že ptáčata sebrala straka nebo kočka. Ale třetího dne jsem se dočkal. Přilétlo to všechno, sýkory koňadry, uhonění brhlíci s ošoupanými ocásky, na zdi se rozesadili rehkové a vše bylo jako dříve. Radostné, zpěvavé a plné života. Jen nás tam bylo najednou víc. A to je dobře. -vh-

Rehek domácí, foto -vh-

Překopávky

Salámová metoda zkázy Země

Jestli je něco v rovině hlubinné ekologie velkým tématem k zamyšlení, pak je to skutečnost, že většina lidí má ráda přírodu, přesto se stav životního prostředí rapidně zhoršuje. Které mechanismy za tímto rozporem stojí, už jsme na stránkách časopisu několikrát rozebírali. Tomuto fenoménu se v posledních letech věnuje i celá řada vědeckých výzkumů a dotazníků.

Kromě neinformovanosti a neochoty spojovat si dohromady širší souvislosti můžeme vysledovat i vysokou míru konformního nastavení společnosti, která nejrůznějšími mechanismy komplikuje alternativní způsoby života. Jinými slovy - chovali bychom se šetrněji, kdyby to v dnešním světě nebylo tak složitě.

Foto -jj-

absolutně nezaznamatelná. To je samozřejmě na první pohled pravda. Svou pravou sílu však tento efekt ukazuje právě až v násobcích, rukama těch mnoha miliónů lidí, kteří něco podobného každý den provádějí.

Jedná se o salámovou metodu gigantických rozměrů. Tak "dokonalou" ve své formě, kdy žádné konkrétní kolečko v ohromném množství není vidět. Tak "skvěle" nepostižitelnou, protože málokdo z nás odkrajuje větší část štangle najednou. A tak "výborně" samoúdržbovou, že kontrolní mechanismy jsou nastavené přesně na

Vedle všeobecných ekologických dopadů našeho působení, které jsou víceméně nevědomé, existuje pak ještě poměrně široký okruh věcí, kde dochází již ke konkrétním újmám na životním prostředí. Nemusí se jednat o žádné velké průšvihy, ani o vyložené excesy typu vylévání chemikálií do řeky. Rozumí se tím nejrůznější drobné zásahy v krajině kolem nás a drobná každodenní spotřebitelská rozhodnutí. Jejich největší nebezpečnost tkví v jejich množství, všudypřítomnosti, neviditelnosti a také v celospolečenské shodě o jejich "neškodnosti".

Planeta podle mého netrpí jen posvátným upřednostňováním peněz, neomezenou mocí politiků, finančníků a nadnárodních korporací. Trpí také každodenním nenápadným ukrajováním. Tím, které provádí většina z nás pod dojmem toho, že se jedná o tak malou věc, že v globálu bude abso-

tloušťku onoho jediného kolečka. Navenek se tváří přísně, ale ve skutečnosti fungují bezzubě a ukrajují rovněž.

Salámová metoda ve spojení s veletokem finančního systému, který strhne vše, co se vyskytuje poblíž. S veletokem, proti němuž nemá jednotlivec velkou šanci. Salámová metoda ve spojení s přesvědčením lidí, že příroda je soubor neomezených zdrojů daných nám volně k dispozici. Salámová metoda ve spojení s nezájmem, pohodlností a naprostou zahlceností lidské mentální kapacity výdobytky blahobytu. To vše je hlavní příčinou plíživé devastace naší planety, která se začíná zcela viditelně projevat a poskytovat nám zpětnou vazbu.

Pokusím se tento fenomén připodobnit v několika příkladech, s nimiž je možné setkat se kolem nás.

Kácení dřevin - ať už se jedná o jediný strom, který zrovna stíní u našich oken, překáží na naší zahradě nebo komplikuje obdělávání pole... nebo se jedná kus lesa vykáceného pro pěstování výnosných plodin v tropickém pásu - vždy je takový krok obhajován prospěchem pro nás samotné a představou, že se jedná o tak nepatrný zásah, že nemůže mít na globální fungování ekosystémů žádný vliv.

Likvidace přirozených stanovišť nebo příbytků volně žijících zvířat (např. hnízda, keře, doupné stromy apod.) - takový zásah si obhajujeme představou, že dotyčný tvor má vždy příležitost přestěhovat se "někam vedle", že dostupných úkrytů je ještě stále dost a zmizení jednoho jedince celému druhu neublíží.

Neuvážený nákup, jednorázové plýtvání, nešetrný výrobek... - skládka odpadu za městem je tak obrovská, že odpad od jednoho člověka, z jedné domácnosti atd. se v ní naprosto ztratí.

Takovýchto příkladů bychom vymysleli celou řadu. I když v rozmanitých oblastech a s jinými pohnutkami, obhajoba bude vždy podobná. Dnešní stav životního prostředí je výslednicí miliard podobných drobných rozhodnutí lidí po celém světě. Asi nikdo z nás nepředpokládá, že by se smýšlení lidí v tomto ohledu a celková situace rychle proměnila. Jen je možné uvažovat v opačném směru podobným způsobem. Pokud nedojde k radikální změně (kterou nic prozatím nenaznačuje), může být cestou ven stejná salámová metoda - jen směrem k záchraně přírody. Prostřednictvím na první pohled neviditelných drobných skutků. Těch, které budou mít hmatatelný dopad až ve chvíli, kdy se jich nashromáždí větší množství.

Stejného efektu, který přispívá k ničení životního prostředí, tak můžeme využít k jeho záchraně. Stačí si pouze tyto zákonitosti uvědomit. Pojďme v novém roce vyzkoušet salámovou metodu záchranu Země. **-jj-**

... sláma k slámě se dá...

...neexistuje žádný extra zajímavý příběh o tom, jak jsme se k myšlence stavby slamáku dostali – asi jako když člověk ví, že pro správný směr prostě musí odbočit doleva.... dva roky po koupi a totální rekonstrukci bytu mi prostě ta myšlenka přišla a po odhodlání se svěřením manželovi se mi dostalo kladné odpovědi – to, že domek bude ze slámy bylo naprosto jasné – něco ve stylu „jestli domek, tak jedinec slaměný“.

Po koupi pozemku se rozbíhala spousta řízení, hovorů, nevyžádaných rad a znejišťování.... bylo to pro nás nelehké období, kompenzací však za hovory nepříjemné byla vždy veškerá setkání na různých seminářích nebo na dobrovolnických pobytech ohledně slaměných domů, která nás nabíjela. S odstupem času s díky vzpomínám na každého, kdo se snažil jakkoliv znepříjemnit naše rozhodnutí o stavbě slaměného domku – pokaždé jsme totiž znovu vypočítávali veškeré výhody, utvrzovali se ve správnosti a naopak nás to v rozhodnutí posílilo.

Hořlavost bylo nejčastěji zmiňovaným termínem – volná sláma hoří velice dobře. Sláma v balících, ze kterých se staví, je však tak slisovaná, že v ní nezbývá dostatek vzduchu pro hoření – po omítnutí hliněnou omítkou je navíc veškerá sláma „schovaná“. Slaměné domy jsou naprosto standardně pojistitelné a to si myslím mluví za vše...

Hlodavci si balíků nijak zvlášť nevšímají opět z důvodu velkého stlačení - celkem dlouhý čas nám na pozemku balíky vyčkávaly na začátek stavby a všude se vyskytující myši nenalákaly... po omítnutí hliněnou omítkou už je navíc ke slámě zamezený přístup...

Sláma v kombinaci s hlinou si velice chytře poradí s případnou vlhkostí - obálka domu je tzv. difuzně otevřená (může „dýchat“), a tak ani obavy z hniloby nás netrápily.

Další nedůvěra přicházela pro nerozšířenost těchto staveb u nás, ale slaměné domy z

Foto Jarča Divišová

19. století byly také celkem dobrým a rychlým protiargumentem...

Pokud nám byl poskytnut prostor pro sdělení výhod takové stavby, tak na prvním místě pro nás jednoznačně byla ekologická stránka věci, spojení s přírodou a výhody pro lidské zdraví, které tato stavba přináší. Uznalé pokyvování hlavou ale spíše přicházelo až po sdělení tepelných a izolačních vlastností a úspory energie.

K úspoře finanční, kterou leckdo po vyslechnutí ceny za balík slámy předpokládal, u nás nedošlo – nějak automaticky jsme i další potřebné materiály vždy volili v přírodní a v pro nás co nejkvalitnější formě, a to co se týče jak stavby samotné, tak pak i ve vybavení, jako jsou okna, podlahy atd. Finančně je tedy náš konkrétní domek srovnatelný s běžnou stavbou o stejných rozměrech.

Stavba samotná pro nás byla velkou školou, a pokud by tento článek psal můj manžel, přišel by teď na řadu výčet technologických postupů, stavebních kroků a komplikací a různých zajímavostí – já mám však celé období stavby ve svých myšlenkách primárně zaneseno tak, že to bylo období, které nás mnohému naučilo, že přineslo do našich životů velkou spoustu skvělých lidí, pro které je přírodní stavitelství také podstatné, a tak jsem se zase o trošku více ubezpečila, že svět se ubírá

Foto Jarča Divišová

dobrým směrem... coby rodina jsme úspěšně prošli zkouškou, kdy jsme ve stresových situacích vzniklých nedodržením termínu dodávky i přes minimum společného rodinného času a navíc v prvním trimestru mého druhého těhotenství zůstali optimističtí a nenechali si pokazit pro nás tak moc důležitou rodinnou pohodu.

Stěhování proběhlo přesně po 391 dnech od bagrování první základové patky. V našem případě tedy platilo, že delší čas trvalo vyřizování papírů než samotná stavba. Určitě to bylo pouze a jedině zásluhou Honzy Pospíšila, který je podle mě jednak velice schopný, opravdu znalý a jako bonus je to moc fajn člověk. Takže ani v nejmenším nelitujeme navýšení rozpočtu, ke kterému došlo v okamžiku, kdy jsme z mnoha různých důvodů upustili od myšlenky stavby svépomocí a oslovili jsme právě Honzu, se kterým jsme domluvili stavbu tzv. asistovanou.

V domku bydlíme téměř rok a půl, a přesto, že nejsem nějak zvlášť nakloněna srovnávání, přesto se neubráním napsat zde jeden postřeh - v našem původním bytě jsem se bohužel nemohla zbavit pocitu, že „musím“ jít ven... a to minimálně dvakrát denně a na pořádně dlouho, abych se nadýchala čerstvého vzduchu, v zimě pro mě byla důkazem plíseň, která se začínala objevovat při sebemenší chybě při větrání, a ačkoliv byla většinu roku neviditelná, tak intuitivně jsem v tom bytě, který byl naším prvním rodinným zázemím a na který máme spoustu krásných vzpomínek, bohužel chtěla trávit čas jen nezbytně nutný...

V domku mám ale naopak pocit, jako kdybych byla neustále kdesi v přírodě, obklopena jen stromy, hlínou, slámou... vše se kolem mě tak útulně poskládá do tvaru domu a poskytuje mi ochranu před deštěm, větrem, zimou... a být s ním je moc příjemné, uklidňující a léčivé... slamák je pro mě prostě živá duše ... a to myslím vážně - opravdu nemám nejmenší pocit, že bychom slaměný domek, ačkoliv list vlastnictví tvrdí něco jiného, vlastnili.... je tu prostě s námi – jako pátý člen naší rodiny. **Jarča Divišová**

Voda a zeleň v Písku

Klimatická změna začíná ovlivňovat náš běžný život. Podle předpovědí bude suchých období a veder přibývat, a zároveň se bude zvyšovat intenzita srážek a přívalemých dešťů. Ze současného stavu polí, lesů a s absencí zeleně ve městech nemáme dobrý pocit, když se díváme do budoucnosti. Jaký život čeká naše děti? Sdílíme o tom články ve svých sociálních bublinách na internetové síti, ale začínáme si uvědomovat, že klikáním a lajkováním toho moc nezměníme. Začínají vznikat seskupení podobně smýšlejících, aby se mohla virtuální aktivita uplatnit i v reálném světě.

Na podzim minulého roku vznikla facebooková skupina [Voda a zeleň v Písku](#). Zde se sešli Písečáci, kteří zatím pouze sledovali, že na internetu už se dají najít řešení, jak se na změnu klimatu připravit. Snažíme se nejen zachytit dobrá řešení a sdílet je mezi sebou, ale scházíme se a debatujeme, jak pomoci tomu, aby se dala uplatnit i v Písku. Myslíme si, že spolupráce obyvatel a vedení města může pomoci zvolit nejúčinnější strategii na cestě k dobré budoucnosti v našem krásném městě.

Vidíme, že v každodenním shonu si lidé nějak nestíhají plně uvědomit, jak je situace naléhavá, proto je třeba přitáhnout pozornost veřejnosti i vedení města, dokud je čas. Od radnice bychom chtěli, aby se na setkáních s občany více mluvilo o tom, jaká je vize města na nejbližší měsíce a roky. Můžeme sdílet nápady, iniciativy a řešení vzešlé nejen od odborníků, ale i od samotných obyvatel města. Životní prostředí je prioritou nás všech a je to téma,

které by mělo dostat přednost.

Jako první krok jsme požádali vedoucího odboru životního prostředí MÚ Písek pana Ing. Miloslava Šatru, aby veřejnost seznámil s konkrétními projekty, které se těchto témat týkají. První beseda proběhla v knihovně 12. listopadu 2018 a počet lidí, kteří se besedy zúčastnili, i když nebyl vysoký (17 lidí včetně všech 3 nově zvolených místostarostů a jednoho zastupitele), mile překvapil. Určitě lze takovou besedu znovu zorganizovat a zopakovat, jak nám neúnavný pan Šatra slíbil.

Lidé, kteří si našli čas přijít do knihovny, se ptali hlavně na to, jaké jsou připraveny projekty, které reagují na problémy se suchem nebo nebezpečí přívalových dešťů. Dozvěděli jsme se, že projekty jsou, ale že je někdy složité skloubit opatření pro město s nároky vlastníků půdy, na jejichž pozemcích by se tato opatření měla provádět. Konkrétně v povodí potoka Jiher, který o minulých povodních nadělal hodně škody, není vůle vlastníků pozemků ustoupit ze svého ve prospěch veřejnosti.

Hlavním tématem, které zajímalo všechny zúčastněné hned po vodě, byla veřejná zeleň. Ta je důležitá mimo jiné pro udržení stínu a vody ve městě. Česká pirátská strana, za kterou byl přítomen zastupitel Martin Brož, má ve svém programu zelené střechy, a tak se diskutovalo o přínosech i problémech tohoto způsobu ochrany před vysokými teplotami. Další dotazy následovaly jeden za druhým a pan Šatra neúnavně vysvětloval a objasňoval. Plánuje se zřízení nového městského parku v lokalitě sv. Václava, revitalizace parku Na sadech se speciálním zavlažovacím systémem pro vysoké stromy. Vysokokmenné dřeviny mají obrovský význam pro městské prostředí. Kromě stínu, který poskytují, také svými listy podporují výpar a tvorbu rosy. Péče o ně je však drahá a náročná.

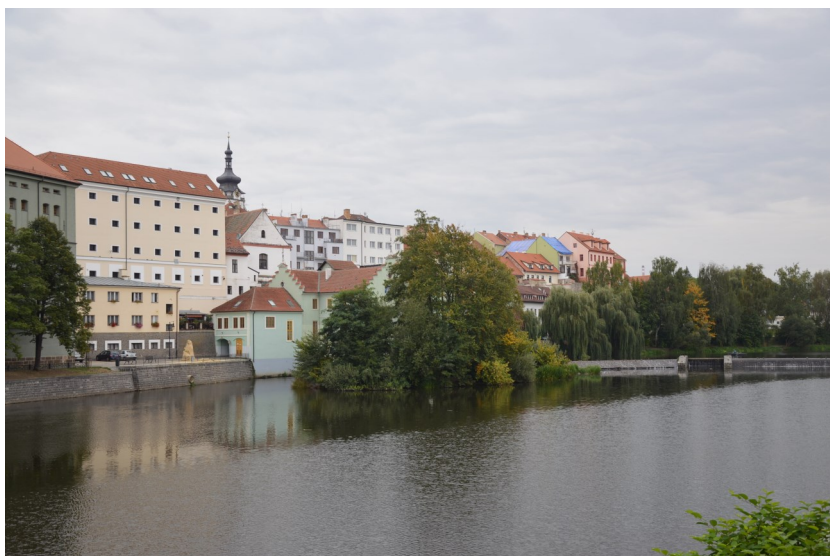

Foto -jj-

Zpracovávají se studie týkající se revitalizace břehů Otavy. V okolí Písku se vysazují ovocné stromy, remízy, je otevřen prostor i pro myšlenku městských ovocných sadů se starými odrůdami. Myšlenka společného sázení stromů jako akce, která je velkým zážitkem a přínosem pro děti i dospělé, nás nadchla. Chtěli bychom využít plánované sázení na jaře na sídlišti Jih a oslovit tamní obyvatele, zda nechtějí využít příležitosti se sejit a společně stromy zasadit. Mezi paneláky by mohly vzniknout i trvalkové záhony, na které město poskytne materiál, ale předpokládá se spolupráce lidí, kteří tam bydlí.

Máme pocit, že pokud se udělají změny shora, městský odbor životního prostředí v Písku je určitě připraven reagovat. Pokud bude podpora z radnice, což místostarostové vyjádřili už tím, že se besedy zúčastnili, bude naše práce spočívat v tom, abychom propojili obyvatele a přinesli vize a myšlenky pro obě strany, jak se o zeleň ve městě starat a chránit ji.

Určitě budeme v organizování besed a v dalších akcích pokračovat a doufáme ve spolupráci s každým, kdo se bude chtít zapojit. Vždyť nakonec jsme v tom všichni stejně a přicházející problémy mohou být příležitostí k vybudování lepších vztahů mezi námi.

Za skupinu Voda a zeleň v Písku **Dagmar Švecová**.

Novinky doby plastové

Tažení proti jednorázovým plastovým obalům bylo jednou z nejmódnějších informačních kampaní, kterou jsme na stránkách časopisu v uplynulém roce zabývali. Tématu je věnován čím dál větší prostor v médiích a stále častěji rezonuje i v běžných debatách tak říkajíc "u piva" (točeného do skla, samozřejmě). Jelikož byl zejména na kladné novinky v této oblasti bohatý i závěr roku 2018, přinášíme jejich přehled.

Foto CC0

V noci z 18. na 19. prosince byla ustanovena konečná podoba dlouho proklamovaného zákazu některých jednorázových plastových výrobků (nádobí, přístroje, brčka...) - viz [zde](#). Nejedná se o žádné průlomové řešení globálního problému, ale o jistý krok, možná nastavení trendu, jakým by se mohla budoucí diskuze o plastových odpadech ubírat. Pokud zákaz projde skrze ostatní orgány EU a schválí jej i jednotlivé členské země, měl by vstoupit v plnou platnost za dva roky.

Pozitivní zpráva o omezení zatížení životního prostředí jednorázovými plasty přišla z Austrálie - viz [zde](#). Dva největší prodejní řetězce skončily s poskytováním sáčků na jedno použití, což v konečném efektu znamenalo úsporu asi 1,5 miliardy kusů.

Podobnou cestou se vydalo i sousední Rakousko, které zakáže od roku 2020 plastové sáčky a tašky v obchodech - viz [zde](#). Úspora by měla činit až 7000 tun plastového odpadu ročně.

Jaksi v pozadí těchto pozitivních příkladů zůstávají senzacechtivé zprávy o objevení mikrobiálních kultur požírajících plasty, o technologiích vycytávajících oxid uhličitý z atmosféry a vyrábějících z něj plasty nebo o zařízeních čistících od plastů oceány. Na řadě jsou tedy prozatím pragmatičtější způsoby řešení.

I když pravděpodobně cesta zákazů nebude veřejností vždy jednoznačně přijímána, jedná se o vcelku logické kroky. Do určité míry také jde o reakci na neochotu většiny spotřebitelů měnit zažitá stereotypy. Vše napovídá tomu, že se nacházíme na počátku celé kaskády podobných opatření a doufejme, že postupně s legislativou se bude měnit i vnímání této problematiky širokou veřejností. -jj-

Ptáci, krmítka, budky...

S nastávajícími mrazy opět začínáme krmít drobné ptactvo a je i správný čas přemýšlet o instalaci nových ptačích budek a vyčistění těch již dříve obydlených.

Tentokrát jsme se opět inspirovali v našem oblíbeném obchodě a vybrané přírodní budky, tedy vydlabané části kmene stromu s víkem, jsme hned nainstalovali na dva vzrostlé stromy do dostatečné výše. Netrvalo dlouho a první sýkorka navyklá přilétat na cedr k níže umístěnému krmítku si letěla prohlédnout, co to na stromě přibýlo.

Dodavatel doporučuje instalaci budek na podzim nebo v zimě, protože ptáci si již během zimy vyhlíží místa, kde na jaře vybudují svá hnízda.

Na jednom stromě jsme vyzkoušeli i instalaci drátěné ochrany krmítka proti kočkám a doufáme, že bude fungovat. Na cedru, kde použití takovéto ochrany na kmenu není možné, jsou po stranách budky nainstalovány drátěné sítě zabraňující kočkám do krmítka vniknout. Popisované produkty naleznete [zde](#), [zde](#) a [zde](#).

Budka na cypřišku Lawsonově, ochrana proti kočkám, foto Marie Jelínkové

Marie Jelínková

Spojuje nás voda, krajina, spojuje nás zodpovědnost za ně

Před rokem jsem se zúčastnila velmi dobře připraveného semináře "Voda nás spojuje" v Týně nad Vltavou, a tak jsem uvítala další pozvánku na úterek 20. 11. 2018 s podobným názvem - "Krajina nás spojuje". Akci pořádala, stejně jako minule, obecně prospěšná společnost Semeneč Týn nad Vltavou, dějištěm byl tentokrát Český Krumlov. Program se týkal především zeleně, její ochrany a obnovy. Byl odpovědí na jednoduché otázky: Proč? Kde? Jak? Zač? A také na zásadní otázku, kolik zeleně můžeme ještě zlikvidovat, aniž by to ohrozilo náš život na Zemi.

Díváme-li se kolem sebe, vidíme, že rostliny se prosadí úplně všude, kde to jen trochu jde. Prorazí i asfalt, uchytí se i na skalinách, lemují dlaždice v chodníku, atd. atd. Příroda je posílá na každou holou plochu a dalo by se to přirovnat k zacelování ran na kůži. Není-li někde vyslovená poušť, holá země se vždy nakonec pokryje, jen je potřeba jí to dopřát. Je to v našem nejvládnějším zájmu, jenže si to uvědomuje jen ten, koho napadne nad tím přemýšlet a zjistit si podrobnosti. To, že máme z čeho žít, zatím ještě pokládáme tak nějak za samozřejmost, jenže ve skutečnosti je nutné na tom pracovat. Pravidlo "Čím více sluníčko svítí, tím větší je horko" platí nezávisle na nás, ale související zákonitost "Nad suchým polem neprší", s tím něco dělat můžeme. Jak bylo na semináři řečeno, naši budoucnost si musíme zasadit sami. Nehrozí při tom "předávkování zelení", protože my sami také potřebujeme nějaký prostor pro sebe, a tím pádem vegetace nebude nikdy tolik, kolik by jí zasadila sama příroda. Je nutné, abychom pěstovali vše, co jen můžeme, všude, kde to jen jde. Především stromy v kombinaci s keři, pro naši obživu nejen zemědělské plodiny, ale také meziploidy (aby nezůstala pole po sklizni holá a ze září se nestal tím pádem druhý srpen, plný horkých dní), travníky (nejlépe sečené jen mozaikovitě), květiny na oknech, zelené koberce na střeších, popínavé rostliny na fasádách...

Historie nás učí, že všechny zaniklé civilizace se měly zdánlivě dobře, ale ve skuteč-

nosti už spěly ke zkáze. Uškodila jim iluze, že zdroje jsou nevyčerpatelné a příznivé podmínky jsou neměnné. Stejnou chybu opakujeme i my.

Dalo by se říci, že podobné úvahy se probírají leckde a čím dále tím častěji - proč tedy věnovat celý den vzácného volna na dlouhou cestu a na celodenní vstřebávání informací od pana Ing. Jaroslava Šímy z Týna nad Vltavou a Vladimíra Kavky z Hluboké? Jsou právě oni ti praví, kdo mají k tématu co podstatného přidat? Mě osobně přilákalo na loňský i letošní seminář hlavně to, že se mi muzeum Semeneč při všech návštěvách v něm jeví jako vysloveně vzorné. Je tu vidět zaměření na ty nejdůležitější zákonitosti, vše je promyšlené tak, aby to bylo zábavné a maximálně poučné zároveň, na všem je vidět spousta práce vykonané navíc, nad rámec běžných povinností.

Moji důvěru budí i to, že organizátoři spolupracují se společností ENKI, o.p.s. Její jméno je zvoleno podle mezopotámského boha rozumu a vody. V aktualitách na jejích webových stránkách ([zde](#)) můžeme číst informace, které se mi jeví jako klíčové, např. v příspěvku "**Chladivé naděje pro přehřátý svět: stromy a lesy recyklují vodu**" (viz [zde](#)), a přitom pořád ještě nevěšly do všeobecného povědomí. Při seminářích bylo podrobně probráno hlavně to, že rozhodující vliv na hospodaření se sluneční energií má kvalitní půda a vegetace a že naším cílem by měla být podpora tzv. malého koloběhu vody. To se bohužel zatím příliš nedaří. Tepelné ostrovy způsobují, že pára se nevrací ve formě rosy a častých jemných dešťů na místa blízka jejímu vzniku. Místo aby se vysrážela (k čemuž potřebuje chlad, zatímco asfalt apod. si drží velké množství naakumulovaného tepla i v noci), stoupá do výšky a víry horkého vzduchu vláhu nepřivádějí, naopak.

Foto -ah-

Pěstováním stromů a jiných rostlin a jejich udržováním v dobré kondici bychom to mohli podstatně ovlivnit, protože právě vegetace sebe i své okolí ochlazuje - a vláhu tedy přivolává zpět. Ve velkém to bylo pozorováno např. v Amazonii nebo v Kongu, kde jsou vysoké srážky od moře až hluboko do vnitrozemí (až 3 000 km), v malém se tento jev děje za příznivých podmínek v podobě tzv. horizontálních srážek. Někdo si třeba může pomyslet, že odpar vody z lesů, z mokřadů apod. může být právě tím důvodem, že krajina ztrácí vodu. Že pára, která unikne, se zužitkuje někde daleko, ve směru větru zanášejícího mraky do sousedních krajín. Pravda je ale taková, že za vysoušení vlhkých míst může ohřátý vzduch z okolních sklizených polí, z měst apod. Ten strhne páru s sebou do výšky a vznikají tak podmínky pro vznik přívalových dešťů. Nad místy, která se dovedou ochlazovat, se udržuje opar, protože zde k žádnému tak velkému přehřátí nedochází. Ideální je to v lesích, kde je u země nižší teplota než v korunách. Naproti tomu např. u mladých porostů širokořádkových plodin může docházet k tomu, že teplota při zemi je vysoká a vzduch stoupá. Zmírnit se to dá výsevem do jiného porostu (např. kukuřice do svazanky) nebo aspoň brzkou podmínkou, což je ale zatím teprve v začátcích.

Zjednodušeně můžeme říci, že rostliny snižují tepelné gradienty mezi dnem a nocí a odpar vody aktivně regulují, zatímco zemský povrch bez vegetace ztrácí při vyšších teplotách vodu v absolutním množství a není to nijak zmírňováno. Čím je pak vzduch teplejší, tím stoupá do vyšších výšek a strhávání prouděním je unášen na větší vzdálenosti. Vody je v koloběhu stále stejně, ale celkově se zvyšující teplota způsobuje vyšší podíl vody, která je v plynném stádiu, tedy ve formě vodní páry - a ta je nejvíce zastoupeným skleníkovým plynem. Pokud jsou v systému přítomny zelené rostliny, pak celý proces probíhá za nižších teplot i s nižším podílem vody v plynném skupenství. Naproti tomu teplem naakumulovaný povrch nechráněné půdy si udržuje dostatek tepla, které brání poklesu teploty prostředí na hodnotu rosného bodu. Navíc zde chybí i kondenzační povrchy, které by se podchladily na hodnotu rosného bodu, aby tak vytvořily místo pro vznik rosy.

Zatímco p. Šíma hovořil hlavně o významu zeleně, p. Kavka se soustředil na konkrétní informace z praxe. Nebyly nijak radostné, protože sazenice ze školek někdy mohou být nekvalitní. Totéž platí i na manipulaci s nimi při sázení a další péči. Zhutnění půdy následkem použití technických prostředků je větší, než si běžně uvědomujeme, přičemž ale o ruční práci není zájem a problém se tím stále prohlubuje. Devastující vliv na kvalitu půdy mají, jak známo, navíc i chemické přípravky atd. Hlavním problémem je chronický nedostatek organické hmoty v půdě, která degraduje. Její struktura pak není schopna vodu udržet ani propouštět do podloží. Jde o uzavřený kruh souvislostí: zelené rostliny = energie - půda - klima, přičemž kolující voda funguje jako univerzální médium.

Vyslechli jsme ale i některé povzbudivé zprávy - jako perspektivní se jeví například využití bývalých dolů. Obnovují se zde (cíleně i samovolně) dobré přírodní podmínky a

patří k tomu v případě jejich zatopení i vysoká kvalita vody (viz také [zde](#)).

Povzbudivá je myslím zároveň i sama skutečnost, že přibývá lidí se snahou dozvědět se nové informace, a to právě ve vztahu ke krajině, vodě, půdě, vegetaci a dalším životně důležitým záležitostem. Spojuje nás pocit zodpovědnosti a na zmíněném semináři to bylo poznat. Všichni pozorně naslouchali, zapisovali si, kladli doplňující otázky. Přednášky navíc byly nahrány a připravují se nyní k dalšímu využití. Závěrem ještě dodávám, že v aktualitách muzea Semenec ([zde](#)) je možno se dozvědět o dalších jeho akcích a že po svých dobrých zkušenostech je určitě doporučuji. **-ah-**

Hurá na výlet s Enviroskopem – 19.

Rozcestník šetrné turistiky na webových stránkách www.enviroskop.cz a ve volně stažitelné mobilní aplikaci Enviroskop tentokrát přináší tip na výlet, který ocení i malé děti. Jedná se totiž o krátkou pohádkovou stezku, kterou můžete absolvovat také teď v zimě.

Matýsek, foto Pavlína Nováková

vé bylinky. Odměnou jim může být sbírka razítek.

Matýskova stezka prochází místem zaniklé vesnice Mošna s jediným statkem, na kterém hospodaří v režimu ekologického zemědělství a provozují agroturistiku, a končí u „Krále stromů“ - nádherného, téměř 200 let starého buku. Na tabulkách u jednotlivých zastavení se kromě pohádek dozvíte vždy něco o okolní krajině, její historii či názvosloví.

Trasa se nachází na Prachaticku, její začátek najdete cca 500 metrů od kostela ve Zbytinách.

Další informace a fotografie k lokalitě naleznete [zde](#).

Simona Šafarčíková, Krajská síť environmentálních center Krasec, z. s.

Matýskova stezka

Stezka je jmenuje po Matýskovi, který putuje Šumavou a překonává překážky kladené mu do cesty lesním bohem Černobogem. Naopak na Matýskově straně stojí vládkyně šumavských lesů Gabreta, a jelikož je to pohádka pro děti, všechno dobře dopadne. Na konci stezky u Krále stromů vás nicméně může zamrazit nejen z Černobogovy promluvy k lidem, ale také při pomýšlení na zaniklé vesnice obyvatel, kteří tu v souladu s okolní krajinou po staletí žili.

Stezka měří 1,3 km a je vhodná i pro rodiče s nejmenšími dětmi. Na 9 tabulkách se rozvíjí pohádka o cestě k životu v harmonii s přírodou. Děti budou v lese hledat skřeta, čarodějnici nebo tajemné lesní stvoření – kožíška, mohou pomoci čertovi „dostavět“ horu Bobík nebo se naučit poznávat některé léčivé bylinky.

Král lesa (památný strom), foto Pavlína Nováková

Blánatka lipová po třech letech

O invazní plošticí blánatce lipové (*Oxycarenus lavaterae*) psal Kompost v [č. 1/2016](#). Tentokrát jsme se s blánatkou lipovou setkali opět v Písku během výletu ZO ČSOP Strakonice vedeného manželi Hrdličkovými 1. 12. 2018, ale na jiném místě – u waldorfské ZŠ Svobodná. Blánatky zde obsadily jednu lípu ve stromořadí. V Praze jsem však 4. 12. 2018 pozorovala mnoho lip za sebou obalených blánatkami, bylo to u Podolské vodárny a také na druhém břehu Vltavy na Smíchově. Vyhledala jsem si proto informaci o tomto novém „škůdci“ v časopise Zahrádkář č. 5/2018:

Blánatka lipová, foto Eva Legátová

„Jedná se o poměrně nový přírůstek do naší fauny. Larvy i dospělci ploštic blánatky lipové sají na listech a nezralých semenech lip (především lípy srdčité). Před zimou se pak shlukují ve velkém množství na kmenech, kde přečkávají zimu. Tyto shluky mizí až na jaře, kdy se ploštice přesouvají do korun stromů. U nás se tento hmyz vyskytuje především v teplejších oblastech, ale postupně se rozšiřuje do dalších oblastí.“ Tolik rostlinolékař pan Jaroslav Rod. Zatím žádné pokyny k případnému zásahu. Snad nebude mírná zima a příroda si s novým invazním druhem poradí sama.

Eva Legátová

Kdo je krkavčí matka?

Veronika Hurdová (*1983) je spisovatelka a bloggerka, která vystupuje pod pseudonymem Krkavčí matka.

Dříve pracovala v korporátní firmě, od roku 2015 je na volné noze a věnuje se tvorbě – má blog Krkavčí matka, kde sdílí své myšlenky a zážitky ze života se třemi malými dětmi. Napsala již 11 knih a e-booků. S dětmi žije v Praze. Nejstarší Grétka je na domácí škole. Veronika děti podporuje ve svobodném růstu. Cestuje s nimi s minimem zavazadel po Evropě. K tomu se dále věnuje tvorbě a besedám.

V listopadu 2015, když Veronika čekala třetí miminko, náhle tragicky zemřel její muž Honza. Vypadl z okna. Veronika zůstala sama s tehdy tříletou Grétkou a dvouletým Marjánkem. O tom, jak tuto těžkou životní situaci zvládla a jak z ní dodnes čerpá, napsala knihu „Moje milá smrti“. Zde je krátká ukázka z textu:

Někdo by možná řekl, že zemřít ve 34 letech je brzy. Že by si člověk mohl těžko “vybrat” blbější okamžik na smrt než v době, kdy je zamilovaný do života a kdy se svou ženou čeká třetí dítě. Takhle zpětně jsem ale víc a víc přesvědčená, že Honza zatraceně dobře věděl, kdy může jeho duše odejít. On byl bezpochyby má spřízněná duše. Nejen ve způsobu, kterým mě doplňoval. Byl především neuvěřitelně dobrý v tom, jak mě nechával růst. Měl radost, když mě mohl pozorovat rozkvétat. V touze vidět mou duši mě nutil každý den sloupávat slupky a nebát se ukazovat, kdo jsem. Když viděl, že už se oloupávat zvládnou sama, mohl jít plnit jiné úkoly. Tak nebo tak, jsem si jistá, že je na mě tam nahoře pyšný.

Foto Nikola Bruncová

Do Strakonice přijede Veronika Hurdová ve středu 16. 1. Ve společenském sále Šmidingerovy knihovny proběhne od 17 hod. beseda na téma „Vraťme smrt zpátky do života“. Veronika bude povídat o tom, jak celou těžkou situaci zvládla, jak o smrti mluví s dětmi i s lidmi ve svém okolí. Jak truchlila a co jí nyní dává chuť do života. Beseda proběhne v rámci cyklu Vědomá žena.

Aktuální informace najdete na FB [Vědomá žena – Strakonice](#). Více o Veronice najdete na www.krkavcimatka.cz. Vstupné 200 Kč. Možnost rezervace lístku na stibralova.alena@gmail.com. **Alena Cardová**

Večer s dokumentem – 59. díl – Klima mění Česko

Česká televize odvysílala v závěru roku 2018 čtyřdílnou mikrosérii s ambicí uvést téma globální změny klimatu v samostatném pořadu a seznámit s ním tak větší část veřejnosti, než tomu bylo doposud. Určitě šlo o krok správným směrem, protože větší informovanost je jednou z podstatných a zatím chybějících zbraní v boji s tímto neviditelným nepřítelem. Na druhou stranu je třeba říci, že forma cyklu a jeho celkové vyznění nebylo úplně ideální.

Nevím, zda šlo o problém nevhodně zvoleného formátu - pouhých 4x20 min., do kterého se všechny důležité informace nepodařilo vměstnat, nebo o záměr. Každopádně celkově vyzněl seriál více než do ztracena a konkrétní řešení na celospolečenské úrovni se rozplynula do několika moderních a smart technologií, kterým byla věnována většinová pozornost. Laik, který by si cyklus cíleně nevyhledal, ale chtěl by se o tématu dozvědět něco více, by mohl nabýt dojmu, že řešení tohoto globálního problému leží daleko mimo jeho zorné pole. Téměř úplně byla vynechána opatření na úrovni spotřebitelské, ale také legislativní. Je mi jasné, že připravit podobný materiál do masmédi celostátní působnosti a zároveň v něm uvést nepříjemné a omezující informace, je poměrně obtížný oříšek. Na druhou stranu může výsledné vyznění a zjednodušení problému vytvářet

nebezpečný pohled. Pohled, kdy většina z nás bude globální změnu klimatu vnímat jen jako dočasnou technologickou komplikaci, kterou můžeme vyřešit zapojením většího množství mozků a finančních prostředků.

Ač dosavadní přírodní a environmentální tvorbu ČT hodnotím velmi pozitivně (cyklus Nedej se, dokumentární řady Krajinou domova), tohle se dle mého názoru příliš nepodařilo.

Cyklus můžete zhlédnout [zde](#). -jj-

Pozvánky - leden 2019

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Kurzy zdravého vaření I a II

úterý 15. 1., nebo čtvrtek 17. 1., vždy od 18 hod., ZŠ Povážská

Nová sezóna kurzů probíhá 1x měsíčně do května. Jednotlivé kurzy na sebe nenavazují, hlásit se můžete i jednorázově. Přijďte se seznámit se surovinami a postupy pro zdravější, bezmasou nebo dietní kuchyni. Kurzovné 100 Kč. Lektor Ing. Jan Juráš. Svou účast hlase předem na: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244.

Zelené otazníky - „Jak vytvořit energeticky soběstačný dům?“

středa 23. 1., 18 hod., společenský sál ŠK (III. nádvoří strakonického hradu)

Jak zajistit v domě soběstačné vytápění, ohřev vody a vlastní zdroj elektrické energie? Co je to rekuperace? Přednášet a odpovídat na dotazy bude přírodní stavitel a designér Ondřej Nesnídal. -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem zve dospělé i děti:

Strakonické příběhy LXI.

ÚT 8. 1.: Karel Skalický: Z Protivínské na Růžek. Dvě důležité restaurace na sadech a stavitel Čeněk Prokop. Další vyprávění regionálního historika v rámci rozsáhlejšího strakonického cyklu, doprovázené projekcí různých dokumentů a vyobrazení. Od 18:00 ve společenském sále ŠK (III. nádvoří strakonického hradu).

Dva Janové v Rennerových sadech

ST 9. 1.: Jiří Kupka: Svatojánská kaple a Husův pomník v širším kontextu vývoje veřejných prostranství Strakonice a krajiny. Přednáška s promítáním. Od 17:00 v přednáškovém sále gymnázia.

Tašky háčované tunikou, přešité z kalhot i jiné

ČT 24. 1.: Zdeňka Slavíková: Tvořivý podvečer aneb Ze starého nově. Mezi 17:00 a 19:00 (lze přijít kdykoliv v tuto dobu) v půjčovně pobočky. Pomůcky a materiál na ukázkou a vyzkoušení budou připraveny, ale hodilo by se přinést i vlastní (vlna, dlouhý háček, staré džíny apod., odstřížky, nůžky, jehla, nit).

Přírodovědný výlet: z Milenovic do Protivína

SO 26. 1.: Sraz v 7:35 před nádražím ČD. V 7:46 odjezd vlakem do Milenovic. Po zpevněných cestách projdeme ves i okolí (lidová architektura a jiné památky, Blanice, les...) Zpět vlakem z Protivína, např. v 14:54.

Hraní na kantely

NE 27. 1.: hraní na kantely, případně i další nástroje. Koná se od 18:00 na pobočce Za Parkem ve spolupráci se spolkem Spona. K hraní, zpěvu nebo jen k poslechu zveme širokou veřejnost.

Zastavení v čase

ST 30. 1.: Krátké setkání, ztišení, verše Wabi Ryvola, poetická próza Jerome David Salinger. Od 16:30 na pobočce Za Parkem.

Ledňáčci

Páteční schůzky rodin se zájmem o přírodu, tradice a lidové hry. Pro děti všeho věku (i v kočárku) s rodiči, prarodiči apod. Přicházet mohou i dospělí bez dětí nebo starší školáci bez dospělých. Pomoc při vedení programu je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. Sraz vždy v 16:00 před zámkem u vývěsky ŠK, kromě 4. 1. a 18. 1., kdy schůzku vynecháme., 11. 1. si ukážeme výrobu ozdobných "ojíněných"

větviček a kamínků. Bude-li snít, vezměte si sebou boby. **25. 1. jsme pozváni na hry v přírodní zahradě v Domanicích.** Autobus (sedlický) jede v 16:37 z nádraží ze stanice č. 7, zpět pojedeme vlakem. Baterky vítány. Info: pobočka Za Parkem (380 422 720) nebo vedoucí Monika Tůmová (602 361 321).

Výstavy

Výstavka větviček na určování podle pupenů (nejen s pomocí knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně v Husově ul. č. 380. Pokračují i dlouhodobé akce – **Místa s přírodními zajímavostmi, Nejmilejší knihy aj. Otevřeno Po a Čt 13–18, St 8–12 hod.**

Více na pobočce ŠK Za Parkem (380 422 720, hrdlickova@knih-st.cz). -ah-

Šmidingerova knihovna zve:

Naše duše promlouvají

5. 12. - 7. 1. – Výstava prací klientů sociálně terapeutické dílny Kopretina při FOKUS – Písek z.ú., pobočka Strakonice. Obrazy, keramika, enkaustika, tvorba z papíru. Vstupní hala ŠK, otevřeno ve výpůjční době ŠK.

Bookstart – S knížkou do života

3. 1. – Pravidelné setkávání s rodiči a dětmi v rámci nového projektu na podporu pozitivního vztahu ke knihám, čtení a čtenářství u nejmenších dětí, a to ve spolupráci s rodiči. V případě zájmu o účast nás prosím kontaktujte na tel. 380 422 708 nebo osobně na oddělení pro děti. Projekt má omezenou kapacitu. Oddělení pro děti ŠK, od 9:30 hod.

Kurzy počítačové gramotnosti

8. 1. – PC I – Základy práce s počítačem – programy, soubory, složky, průzkumník, práce s okny, připojení flash disků a paměťových karet. Přednostně pro čtenáře ŠK. ŠK, studovna, 9:00 – 10:30 hod.

22. 1. – PC II – Základy psaní textu - klávesnice, klávesové zkratky, MS Word. Přednostně pro čtenáře ŠK. ŠK, studovna, 9:00 – 10:30 hod.

Výstavy Valentina Horby ku příležitosti jeho 45 let tvorby

Vstupní hala ŠK: **9. 1. - 4. 2. – výstava Městská zátiší**, otevřeno ve výpůjční době ŠK.

Společenský sál ŠK: 9. 1. – 30. 6. – Užitá tvorba V. Horby – poprvé v životě autor vystavuje své perokresby péefek, přístupné v době konání společenských akcí.

Vernisáž obou výstav 9. 1. od 17 hod. ve společenském sálu ŠK. Úvodní slovo PhDr. Ivana Říhová, hudba Pošumavská dudácká muzika.

Betlémská hvězda

15. 1. – Astronomické, astrologické, dějinné, kulturní a umělecké souvislosti zobrazení motivu betlémské hvězdy. Přednášející Ing. Jana Tichá, ředitelka hvězdárny a planetária v Českých Budějovicích. Ve spolupráci s Muzeem středního Pootaví. Více informací viz www.muzeum-st.cz. Vstupné 20/10 Kč (členové muzejního spolku zdarma). ŠK, společenský sál, 17:00 hod.

Vraťme smrt zpátky do života

16. 1. – Beseda se spisovatelkou a bloggerkou Veronikou Hurdovou – Krkavčí matkou. O smrti a těžkých chvílích, ale také o radosti a síle pokračovat v životě. V rámci projektu Vědomá žena pořádá ve spolupráci se Šmidingerovou knihovnou Alena Cardová. Vstupné 200,- Kč. Lístky je možné si rezervovat na: stibralova.alena@gmail.com. Více informací na FB „[Vědomá žena – Strakonice](#)“. ŠK, společenský sál, 17:00 hod. Viz též článek na str. 10 tohoto čísla.

Spisovatelé do knihoven: Lucie Faulerová

22. 1. – Autorské čtení s debatou: Lucie Faulerová – prozaička. Vstupné 40 Kč, čtenáři ŠK 20 Kč. ŠK, společenský sál, 17:00.

Tvořivá dílnička pro děti

31. 1. – Sněhulák. Tvoření pro děti v knihovně, materiál bude k dispozici na místě. Oddělení pro děti ŠK, 8:00 – 11:00 hod.

Drobné smetí

Stezka ptačích budek pod Libínem

Netradiční druh naučné stezky můžete absolvovat pod prachatickou horou Libín. Na celkem 15 zastaveních můžete obdivovat různé druhy ptačích budek. Více se dočtete [zde](#).

Šumavský rys v Brdech

Dlouho očekávané potvrzení výskytu rysa v Brdech ([zde](#)) přineslo i další zajímavé informace. Identifikace podle kresby potvrdila jeho šumavský původ a stáří. Více viz [zde](#).

Rozhovor s autorem zdoňovského modelu

Metoda na rozsáhlé zásahy v krajině k zadržování vody, kterou rozvíjí na Zdoňovsku Jiří Malík, se možná dočká větší pozornosti. Zajímavý rozhovor s autorem si můžete přečíst [zde](#). -jj-

Ohlédnutí za přírodovědnými výlety roku 2018

Strakonická ZO ČSOP ve spolupráci se Šmidingerovou knihovnou uspořádala v uplynulém roce řadu akcí pro veřejnost. Zápisy z přírodovědných výletů, jichž se uskutečnilo dvanáct, si můžete přečíst [zde](#), výběr z fotografií naleznete [zde](#).

Novoroční dárek pro vás

Jako drobný dárek pro příznivce časopisu Kompost sestavila naše čtenářka a občasná přispěvatelka Zdeňka Řezníčková osmisměrku, jejíž všechna slova i tajenka jsou spjatá s přírodou. Stáhnout si předlohu k tisku můžete [zde](#). -ah-

Literární okno

Budiž voda

Když jsem bral do ruky poměrně objemnou knihu Setha M. Siegela „Budiž voda“ označenou jako světový bestseller a podtitulem "Izraelská inspirace pro svět ohrožený nedostatkem vody", trochu jsem tápal, co je vlastně jejím obsahem. Jednalo se o velmi zajímavé a inspirující čtení, přesto téma knihy zapadá do záběru našeho časopisu pouze z části. Pokud byste očekávali z přitažlivé anotace tipy a návody na krajinné úpravy mající za úkol zadržet v polopouštních oblastech Izraele to málo srážek, které zde spadne, musím vás zklamat. Moc takových informací kniha nenabízí. Popisuje však fascinující příběh jedné země, kterou naučila vodní nouze velké věci. Nejen že je Izrael díky svým důmyslným vodohospodářským technologiím absolutní světovou špičkou v tomto oboru, ale dokázal se semknout jako národ a chovat se k vodě s úctou a maximální šetrností. Z tohoto pohledu je určitě izraelský příklad hodný následování v době prohlubující se vodní krize.

Text nabízí popis všech důležitých událostí týkajících se hospodaření Izraelců s dostupnými zdroji vody na pozadí historicko-politického vývoje izraelského státu. Vzhledem k vrťkavé a mnohdy poloválečné situaci Blízkého východu se některé epizody tohoto příběhu zdají až neuvěřitelné.

Dávno před tím, než se stal Izrael vodohospodářskou velmocí, šlo o poměrně nehostinnou část planety. Avšak v tomto nedostatku je zakořeněno hluboké pouto místních obyvatel k vodě - ať už v náboženské nebo čistě praktické rovině. Voda je chápána jako společné vlastnictví všech a je v dnešní době kompletně opatrovaná vládou. Pro západní země těžko představitelná situace, ale zdá se, že v Izraeli naprosto funkční model. Historicky daný vztah k vodě ve spojení s centrálními opatřeními a zákony vedl k tomu, že Izrael je dnes státem s největší šetrností k vodě na úrovni řadových obyvatel. Úsporné chování je součástí vzdělávacího systému a finanční motivace je jen jedním z dílů skládky. A právě kolektivní přístup k vodním zdrojům a vysoká uvědomělost jsou klíčem k tomu, aby se mohl suchý stát takovým způsobem zazelenat.

Na počátku rozsáhlé vodní infrastruktury stál pro-

jekt Národního rozvaděče vody. Rozsáhlého díla, jež zajistilo zásobování suchého jihu vlhkým severem země. Stavba vznikla v 50. letech minulého století, byla motivována přistěhovaleckým náporům židovského obyvatelstva ze zahraničí a umožnila mohutný rozvoj farem ("kibuců") v pouštních oblastech Izraele. S tím však souviselo prudké zvýšení spotřeby vody. Centrální řízení distribuce vody muselo přistoupit k na první pohled nepopulárnímu kroku - úpravy a navýšení cen za skutečně spotřebovaná množství. Toto rozhodnutí stálo na počátku největších změn a vynálezů nových technologií. Nakládání s vodou přešlo plně do rukou apolitické struktury vodárenských a kanalizačních společností, které získaly k dispozici veškeré finance z vodného a stočného na údržbu a zdokonalování vodárenské sítě. Hlavní krok nového systému bylo snížení ztrát vody z rozvodů (dnes jsou jedny z nejnižších na světě - kolem 10 %).

Jedním z největších milníků a vynálezem využívaným globálně se stala kapková závlaha. Způsob, při kterém je voda rozváděna přímo ke kořenům plodin (těsně při povrchu nebo i podpovrchově), dokáže ušetřit až desítky procent vody potřebné ke klasickým formám zavlažování. Kromě toho představuje kapková závlaha i zlepšení kvality vod - z polí není smýváno tolik hnojiv do vodoteče. Podobného rozmachu dosáhlo i využívání použité vody a čištění splašků. A to až do té míry, že se znečištěná voda stala nedostatkovým zbožím.

Ještě větší revoluci znamenalo odsolování mořské vody, zejména pak jeho zdokonalení vynálezem polopropustných membrán. S poměrně malými energetickými vstupy tak může být vyráběno velké množství kvalitní vody. Je nasnadě, že oba postupy se staly významným odvětvím izraelského průmyslu. Ať už ve formě kompletních technologií nebo samotného know how je dnes izraelské firmy rozšiřují do celého světa. Izrael se stal nejen vodohospodářsky samostatným, ale disponuje navíc přebytky. Vodu tak může prodávat svým sousedům - Jordánsku a dokonce i na území Palestiny. Což je jedním z nejzajímavějších faktů celé knihy. Dozvíte se i o palestinsko-izraelských "výměnných pobytech" vodohospodářských odborníků i o mírovém potenciálu přeshraniční vodní spolupráce.

Izrael není ve vývoji vodohospodářských řešení zdaleka u konce a leží před ním řada dalších velkých výzev. Zejména revitalizace vodních toků, které byly v minulosti intenzivním využíváním vodních zdrojů zaneseny toxickými sedimenty. I k tomuto je využíváno "přebytků" čisté vody. Velkou neznámou je záchrana vysychajícího Mrtvého moře a Galilejského jezera.

Z izraelského příkladu popsaného v knize si může vzít poučení celá řada států nacházejících se nejen v semiaridní oblasti. S významnými problémy se začíná potýkat třeba Kalifornie. V západních zemích však nebudou stačit k vyřešení pouze peníze nebo technologie. Změnit se bude muset zejména plýtvavá mentalita. A nebude možná dlouho trvat, abychom se s podobnými výzvami začali potýkat i my v zemích prozatím s dostatkem vody. -jj-

Lednové závěje Jirky Wagnera

Co by byla zima bez sněhu! Obyčejná zmrzlá voda, krystalky ledu, ale té poezie! Někde jsem četl, že každá sněhová vločka je jiná. Že se ještě od počátku světa nevyskytly dvě zcela stejné vločky. To se ani nepokoušejte si představit, kolik těch variant už bylo! A bude. Sníh je zásobárnou vody na jaro, sníh je izolací země a záchranou mnohých drobných živočichů před holomrazy. Sníh je zdrojem dětské radosti. Lyže, sáňky, všelijaké ty plastové boby a pekáče, které tak ujíždějí ze svahu. A ta koulavačka, když je sníh čerstvě napadaný! A sněhuláci. No, pravda: řidiči aut sníh většinou moc nechválí. Ani metelice a závěje. Ale, kdo by se zachoval všem? Tak až zase bude padat sníh, užijte si to. *Když je leden bílý, je sedlákovi milý!*

Foto Jiří Wagner

SNÍH, DÉŠŤ, MRHOLÍ.

Ozimů zeleň.

Mlha.

Leden na poli.

SNÍH ZASYPÁVÁ

pole.

Srnka do běhu

těžce se dává.

KDYŽ DOSNĚŽILO,

*obloha z mraků mrkla
srpkem Měsíce.*

(v polích)

DROBOUNKÝ SNÍŽEK

cestu zabílil.

I ten

zčernalý křížek.

BÍLO NA POLÍCH.

*Jen zelené ozimy
propichují sníh.*

"Lovy beze zbraní"

Hezký název televizního pořadu, vidíte? Zřetelně si to pamatuju, jak jsem to jako dítě slyšela poprvé a vysloveně mě to okouzlo, stejně jako celý ten program. Můžu potvrdit pravdivost toho, co se o tomto legendárním počínu ostravského televizního studia (v režii Františka Mudry) píše na

internetu ([zde](#)): "... Vždyť už velmi dávno se lidé shromažďovali kolem ohňů, aby naslouchali vyprávění lovců, starců a zkušených vůdců. Lovům beze zbraní se podařilo dokonale rehabilitovat kouzlo prostého lidského posezení a očistit slovo beseda od poněkud pejorativního přízvuku. Do studia byli zváni milovníci přírody, fotografové, filmaři, myslivci, kteří vyprávěli, co všechno v přírodě viděli a prožili - jejich zanícené vyprávění mělo takový divácký ohlas, že původně sólový pořad se dočkal dalších 77 pokračování a na obrazovkách se objevoval až do roku 1981..." Začalo se v roce 1962, to mi byl teprve rok, ale asi tak od osmi jsem se s rodiči a bratrem dívala pravidelně. Mezi hosty bývali například spisovatel Jaromír Tomeček a výtvarník Mirko Hanák - a právě jejich jména můžeme číst i na titulní stránce stejnojmenné knihy (1976).

Myslím, že moji vrstevníci ji tehdy přivítali stejně jako já s povděkem. Oba autory jsme znali už z dřívějšíka nejen z televize, ale i z jejich knih. Jak z těch společných (mně se z nich zvláště líbil "Stříbrný lipan", až na ten smutný konec), tak i z těch, kde spolupracovali každý s někým jiným. Podle požadavků čtenářů v knihovně se mi zdá, že dnes už se na ně příliš nevzpomíná (pokud nepočítám "Bílého tesáka" a "Rybaříky na Modré zátoce" s Hanákovými ilustracemi, které se sem tam čtou ve škole), ale to může být silně zkeslené tím, že my pamětníci máme ty knížky doma. Možná je ani moc často neotevíráme, ale ono stačí vidět jejich seřazené hřbety - a všechno se to vybaví samo, ty poutavé příběhy i nenapodobitelné obrázky. Znáám více malířů, kteří měli podobný styl, ale nikdo to tak neuměl, aby rozpitá barva vytvořila dokonalou iluzi měkkého kožíšku, třpytu na ptačích křídlech nebo obláčku plného vláhy. Dokonce i ze stránek školní učebnice (byla to zoologie pro 6. ročník ZŠ) na nás hleděly ze všech portrétů tak živé oči, až se nám tajil dech.

Zrovna nedávno jsem si na to všechno vzpomněla, když jsem se probírala rozepsanými články a poznámkami do příštích čísel. A jako na zavalanou zrovna vyšlo 48. číslo Týdeníku Rozhlas a v něm rozhovor s redaktorem Janem Veselým, tvůrcem "Toulek českou minulostí" a dalších výborných pořadů, kde se píše: "... Vyrostl jsem na přibězích hrdinného kapitána Korkorána, Robinsona Crusoea, také na románech Roberta Louise Stevensona, rád jsem četl a potom sledoval v televizi ostravské *Lovy beze zbraní* a v nich spisovatele Jaromíra Tomečka..." Tak jsem si hned ve jmenovaných knížkách zalistovala, jen tak z radosti, že se o nich mluví, a v té Tomečkově také: "... Přestal ze mne být lovec. Totiž, nepřestal, toliko zbraň jsem změnil. Lovím od té doby zrakem a sluchem. Na lovu sytím své srdce..."

V přírodě je zabíjení každodenní záležitostí, ale z hladu, a ne pro přejídání nebo z dlouhé chvíle. Tragický je příběh stříbrného lipana, obelstěného lidskou rafinovaností, ale v knížce o lovech beze zbraní je smrt důstojná, přirozená - viz např. delší verze tohoto článku s úryvkem o nalezení pohřebiště jelenů ([zde](#)).

"... Smrt a život, život a smrt... paraziti parazitů, zátopa ničivá a současně obrodná, sloni u Oliphant riveru, orel a želva, jelení říje a jelení skon: nějak tak to musí být, to je běh bytí, to je svět..."

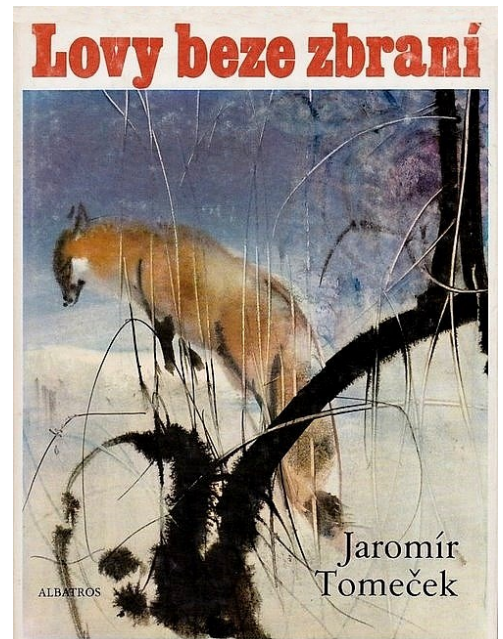
Ani s pozorováním přírody se to nemůže přehánět a dnešní svět je nemilosrdný i v tom. S naší důmyslnou technikou dokážeme pohodlně narušovat zvířatům soukromí až do krajnosti - viz např. [zde](#). Jak opravdově zaslužené a hluboce prožité bylo oproti tomu pokorné putování pana Tomečka! A i tito mírumilovní "lovci", po překonání počáteční žádostivosti, docházejí nakonec k ještě většímu míru a k pocitu sounáležitosti. Nevím, jestli všichni, ale nevíla bych se tomu. Jsem vděčná všem, kdo se o tohle poznání rozdělili a napsali o něm, ať jsou to známí spisovatelé, nebo třeba František Langmajer a František Zima, které znáte hlavně vy, čtenáři Kompostu. Začtete-li se do jejich slov na stránkách 15 a 17 nebo pod odkazem [zde](#), budete vědět, o čem mluvím. A knížku "Lovy beze zbraní" vám můžu nabídnout také, protože ještě pořád přežívá ve skladu Šmidingerovy knihovny. -ah-

Stopa

Slavkovský les je komplex smrkových monokultur. Množina stromů, kde občas vyskakují z tmavých zákoutí prameny léčivé vody, která je požeňáním pro návštěvníky této západočeské oblasti.

Sníh pokrýval celou českou kotlinu, ovládal hraniční průsmyky, provázel mne na osamělé pouti masivem lesa. Padal tiše a tvořil ochranný plášť, nebylo vidět dál než na několik metrů. Měl jsem rád takové dny. Milha, déšť či sněhová záplava tvořily kulisu na scéně, kde jsem snad vystupoval jako jediný aktér, herec a lovec beze zbraní. Cítil jsem se být korunním princem, vše mi patřilo, nic víc jsem nepotřeboval. Šumění vloček naplňovalo, a když mi vítř šlehal do tváře, byl to můj kamarád severák. Duše se utápěla v jemných záchvěvech

radosti a občas vyšlehlý plaménky poznání, že se mohu zúčastnit divokosti a volnosti kolem.

Všechno bylo jednoduché. Sníh, ticho, monotónní šustění sněhových krajk. Kraj se podobal pustině, kde není nic než bílý písek, a přece zde byl smysl, logika. Všechno spolu souviselo. Nechtěl jsem se vzdát pocitu odosobnění a vstupoval jsem do světa, kam jsem svým založení trampa a romantika patřil. Zimní komnata se otevřela už včera a nic nerušilo bělostný příkrov, obrovskou bílou vlečku královny Kristýny od Andersena. Vlajky stromů měly stále týž vážný, slavnostní výraz a vábily poutníka svojí vznešenou jednoduchostí. Krajina odháněla a uspávala myšlenky všedních starostí. Byla tady dříve a její zkušenost a sounáležitost s jejími obyvateli byla prastará a smířlivá. Vznášel jsem se prostorem, zapomínaje na sebe, podoben sněžnému přízraku, zapadaje do prachové podušky. Veliký les! To byl jediný smysl, hodnota. Forma mého života se ztotožnila s obsahem. V té vteřině jsem byl panteista...

A vtom se to stalo... Jako náhlé probuzení země uprostřed mrazivé zimy vykvetl přímo přede mnou veliký šedohnědý květ - srnec, který se vymrštil ze svého zimního lože - nechávaje mne stát s bušícím srdcem daleko za sebou...

Duše trampa dokáže stvořit povídku nebo básničku "na koleně", anebo ji alespoň prožívá, souzní s ní, je družná i samotářská, nemá ráda umělé kytky a umělé řeči, dělí se o zážitky od táborových ohňů a krčem, dodává si sílu svéráznými písněmi. Nostalgie, která z nich někdy zaznívá, je stejná, jako byla touha starých traperů, kteří už jezdí na jiném Pacifiku. Teď se ve mně rozezněla struna dobrodruha a zálesáka. Přede mnou mizela stopa, stopa, která byla výzvou!

Oválky běhů byly od sebe vzdáleny tou měrou, jako ubíhá vyplašený tvor vylekaný nečekaným setkáním s pánem tvorstva. Po několika desítkách metrů se dalo zřetelně rozeznat, že se srnec zklidnil a pokračoval dál běžným krokem. Sněhová průtrž nepřestávala a musel jsem dávat pozor, abych se někde dlouho nezdržel, stopy rychle plnil sníh. Mezi ráhnovím stromů se

Foto -vh-

valila bílá hustá šed', jen stopa vedla do hlubiny lesního hvozdu a otisky se opět rozepjaly do vzdálenosti typické pro běh.

Rosomák, který pronásleduje svoji oběť, je maratonec, co zahřívá svým dechem stopu, aby zjistil, jak je stará. Jakmile síla pachu probudí jeho smysly, svojí vytrvalostí, a hnán železnými svaly, téměř vždy dosáhne cíle. Vzpomněl jsem si, ne náhodou, na tuto velkou šelmu. Nyní běžel srnec déle nežli předtím a snažil se setřást svého pronásledovatele. Ale pro mne začínalo dobrodružství, ve kterém jsem chtěl zvítězit tak jako sibiřská šelma...

Stopa se táhla několik kilometrů téměř v přímé linii a marně jsem pátral po svém soupeři, mířícímu k ostrůvkům náletových smrčků. Obezřetnost stupňovala své nároky - naivně jsem nasával vzduch, aby mi prozradil, zda je sledované zvíře nablízku. Dobře jsem znal charakteristický pach šumavských jelenů, brdských daňků, divočáků a lišek z Píseckých hor. Srnčí pach byl vždy jemný a nezřetelný.

S holmesovskou všímavostí jsem zkoumal, jak zvíře, vysoké asi 70 cm, vyřešilo problém změti starých větví, propletených kořenů, ostružinových šlahounů a hustého smrkového náletu - srnec se musel doslova plazit! Teď teprve se srdce rozbušilo tím pravým rytmem. Z tajemství se vynořovala stále zřetelnější tvář tvora, běžného v celých Čechách, spíše však zajímavého jako srnčí hřbet na smetaně s brusinkami...

Lezl jsem sněhovou strání, drápal se závějemi, zapadaje do skrytých výdutí. Na les padalo nízké litinové nebe a vrásčité ruce starých lesních velikánů se po mně vztahovaly, aby pomáhaly svému chráněnci. Stál jsem zde sám - zajatec "Velkého lesa" - a mojí zbraní byla jen ctížádost...

Vyrovnaná šňůra prstenů kopýtek opisovala veliký oblouk a vracela se zpět. S údivem jsem zjistil, že se vrací do míst, která jsem před několika hodinami procházel. Srnec šel pomalu, musel být stejně unaven jako já. Vždyť pronásledování trvalo přes šest hodin! Vtom jsem zachytil očima jakýsi pohyb. Přímě přede mnou stál On. Ze vzdálenosti deseti metrů se na mne díval tento bojovník, připravený vynést svoji poslední kartu. Přímý kontakt...! Stál jsem jako strnulý. Díval jsem se na něj a on na mne. Ani já, ani on jsme se nepohnuli. Bylo takové ticho, že jsem slyšel pulsující krev ve spáncích. Praménky potu mi stékaly po zádech. Nevěděl jsem, co mám dělat...

A pak - mi to došlo. Docela tiše a dětsky jsem začal vzlykat: „Odpusť mi, bratříčku, odpusť. Ty i já podléháme vyššímu zákonu života a smrti. Proč bychom si měli vadit nebo škodit? Jsi rozumem 'menší', ale nevěřím, že jsi tvor, který má jen slepý pud a žádný cit. Jsi vynalézavý, chytrý a statečný...!"

Pomalou, obrácen tváří vůči tomuto hrdému bojovníku, odcházel jsem zpět a sníh zakrýval siluetu tohoto mého "mladšího bratra", až zmizela v jemném třpytu sněhových krajk, které mi padaly do očí, ještě trochu vlhkých... **František Zima**

Článek byl mírně pokrácen, plný text si můžete přečíst [zde](#).

Sen

Celý den jsem pracoval v lese. Vyžínal jsem trávu kolem stromků, které nebyly ve vysoké metlici a ostružiní ani vidět. Unaven, ulehl jsem večer brzo, tělo mě celé bolelo a já usnul jako špalek.

Zdál se mi sen. Stál jsem uprostřed paseky zarostlé vysokou travou, pichlavými šlahouny a bezem. Za mnou byl vyčištěný pruh, uprostřed něj vedla řada malých buků a mizela v netknutém porostu přede mnou. Pracně jsem vyhledal další malý buk.

„Další, který čeká, až ho zachráním,“ unaveně mi blesklo hlavou.

Pomalu jsem postupoval do mírného kopce pasekou, prosekávaje se travou a křovím. Únava rostla a za každým vyproštěným bukem čekal další na vysvobození. Ani jsem si neuvědomil, že vždy při mém povzdechnutí jako by následující stromek o něco povyroستl. Ke konci paseky už byly vyšší než já a terén začal náhle prudce stoupat. Aniž bych zvedl oči od práce, věděl jsem, že jsou to valy hradiště. Řada stromků mě vedla vzhůru do nich.

S povzdechem rozhrnu trávu a seknu. Vtom vidím, že to není žádný kmínek, ale pořádný kmen s rozkročenými kořeny. Zvedám oči. Je to mohutný buk. Se sukovitým tělem a širokou korunou stojí na úplném vrcholku valu. Hlava se mi točí z toho pohledu a já cítím vlnu pokory a studu nad svojí zpupností.

Foto František Langmajer

„Jak jen jsem mohl pomyslet, že ty chceš abych tě zachraňoval?“ Hladím kůru a objímám jeho mohutný kmen.

„Promiň, příteli. Ne ty mě, ale já tebe žádám, abys mě zachránil.“ Láskyplně zašuměl korunou a pohladil mě větví.

František Langmajer

A už jsme na odletu...

CARPE DIEM! Den nemešká! Chytni si den a ber, ber z dneška!

Máš přece svobodu, ber, co ti dává den, podmaň si přírodu, podmaň si celou Zem.

Ber, ber, vždyť všechno je tady jen pro tebe, ber, vždyť ty jsi strom, co klidně doroste až do nebe.

Měj vážně na paměti den, co na nás nečeká. Uč to i svoje děti, že vše je jen pro blaho člověka.

Kdo řekne "To my ne, nám stačí jenom kus", ten stejně vyhyne jak Didus ineptus.

Jak hejno hloupých hus, jak, s prominutím, vůl, je ten, kdo bere kus, kdo bere jenom půl.

Tak to je, dneska je a bude napořád: kdo s námi nehraje, tomu se budem smát.

Kdo není "chyt si den", je vůl i s povozem, kdo není "ber z dneška", je husa berneška.

Tak jste to slyšeli, a teď si jděte pryč! Říkáte: "příteli" - a nevidíte bič?

Tak teda sbohem, vy, a stejně nejsem sama. Než s davem do party, tak hurá s berneškama.

Než s váma ničit svět, jdu do děr s šnekama. Pozná se za sto let, či pravda vyhrává.

Spaste to tu až na hlínu, a co vám potom zbude? Jen smutek po stínu, po vodě, po úrodě.

Foto -ah-

Po stravě, třebaš chudé, po šťávě, po jahodách... My zatím někde budem, snad v horách, a budeme mít na míse, co nám ty hory dají. Kdo je jak pavouček, jak tenká ploštice, tak ten se vždycky nají.

Někam si zalezem, snad pod kameny, nějak se užívíme... společnou máme Zem, tu naši vzácnou Zemi, a my to o ní víme...

Tak spaste duši, vy všichni mocní, kdo chcete vládnout světu. My jsme k vám hluší, my jdeme s hejnem husí - a už jsme na odletu.

Frrrrrrr ! ! ! ! ! ! ! !

Tuhle říkanku jsem původně nenapsala pro Kompost – vznikla jako soukromý dárek, byla tedy formulována pokud možno co nejpřesněji „na tělo“ příjemce. A i se to zřejmě povedlo, protože potěšila. Znechucení zvyklostmi většinové konzumní společnosti a předsevzetí jim čelit, mimo jiné, dobrovolnou střídmostí, to je ale podle všeho vlastní i vám

všem, kdo věrně sledujete náš časopis, a tak jsme se s kolegou Honzou nakonec dohodli na využití veršů na úvod našich dalších snah v dalším ročníku. Je to nadsázka a k bydlení v jeskyních vás tím zrovna nezveme, ale k tomu všemu, co jsme vyjmenovali v několika bodech hned zkraje v [čísle 1/2012](#), to ano.

Až dodatečně mě napadlo, že název „A už jsme na odletu“ se teď zrovna hodí i jinak, a sice na mě a na mého muže Vildu, vzhledem k našim stále častějším myšlenkám na postupné předávání ochránářských činností mladší generaci. V naší strakonické ZO ČSOP patříme přibližně od začátku devadesátých let k neaktivnějším členům, v Kompostu od jeho vzniku ke kmenovým autorům, a protože přispíváme svou pomocí i jinde (např. ornitologům, malakologům aj.), měli bychom v tom všem teď už přece jenom zvolnit. Ne, že by nám ubývalo sil, to zatím nepozorujeme, ale jak praví dávná moudrost zaznamenaná v biblické knize Kazatel: „... je čas hledat i čas ztracet, čas opatrovat i čas odhazovat; je čas roztrhávat i čas sešít, čas mlčet i čas mluvit...“ Pro nás je teď především čas radosti z našeho dvouletého vnoučka a jeho tříměsíční sestřičky, chtěli bychom s nimi být co nejvíc, a tak doufáme, že co jsme měli a mohli coby dobrovolníci udělat nad rámec rodiny a povolání, to jsme z větší části už udělali a že máme v tom všem dobré nástupce.

Něco dobrovolnického budeme tak jako tak dělat i dál, s tím počítáme. A pokud jde o časopis, v prvních ročnících jsme si s manželem brali za své do každého čísla Kompostu (aspoň jeden z nás) spolehlivě a včas před datem uzávěrky nějaký příspěvek dodat, poskytovat podle svých možností ostatním autorům zpětnou vazbu, aktivně vyhledávat autory nové, hledat doplňující se témata, atd. To všechno se už nějakou dobu rozvolňuje a od nynějška bychom rádi ubrali ještě více. Máme v zásobě ještě plno poznámek k dalším článkům, některé jsou už víceméně hotové nebo aspoň rozpracované, a tak je zřejmě budeme posílat dál, jak jsme byli zvyklí – my a zároveň i vy, čtenáři. Předpokládáme ale, že už se bude počítat i s čísly, kam nenapíšeme nic. Nebo napíšeme, ale třeba nestihneme uzávěrku nebo nebudeme mít vhodnou fotku apod. a článek dáme jen pod odkaz (nebo i bez něj) do „úložště“. To máme pro podobné příležitosti už několik let na webových stránkách [naší ZO ČSOP](#) v sekci „K našemu časopisu Kompost (a co v něm nebylo)“. Říká se, že sedmička je číslem plnosti, a tak to vychází tak akorát, v době, kdy Kompost zahajuje osmý ročník. Jako čtenáři ho ovšem budeme sledovat pilně, stejně jako dosud. A jak věříme, stejně jako i vy všichni, naše milé spřízněné duše z pomyslného „hejna bernešek“, plujícího křídlo vedle křídla oblohou...
-ah-

Fotominifejeton novoroční

Když se na tuhle fotku jen tak letmo podíváte, je to trochu jako neznámý vzkaz psaný klínovým písmem. Nebo jako stopy, když postál na sněhu houfek slepic. Ale když se podíváte pořádně, vidíte, že je to nový rok 2019, který nám nastává. Do nového roku často vkládáme mnohé své naděje. Ale rok si stejně dělá, co chce. Někdy se dočkáme, někdy se nedočkáme.

Tak PF 2019! *Jiří Wagner*

Foto Jiří Wagner

Zdraví a strava

Zdravé tuky

Lednové recepty budou vlastně tak trochu ohlédnutím za vánoční tabulí, i když jsou beze zbytku využitelné po celý rok. Po teoretické i praktické stránce jsme se zabývali problematikou tuků. Menu tedy bylo jednak alternativní verzí nejen z tohoto pohledu nepříznivou „tradiční“ vánoční stravou, jednak ukázkou použití surovin s vysokým obsahem „zdravých“ tuků - tedy semen, zdravých olejů nebo např. avokáda. Tuky jsou nepostradatelnou složkou jídelníčků, vždy však samozřejmě záleží na množství a druhu. A tak v mnoha případech děláme z nedílné části našich pokrmů něco, co působí na naše zdraví negativně.

Celerová neryba

Ingredience: celer, jemné ovesné vločky, marinované tofu, sůl, pepř, česnek

Postup přípravy: První tři suroviny přichystáme přibližně v poměru 1:1:1. Celer a tofu nastrouháme najemno, ovesné vločky svaříme s vodou do husté hmoty. Česnek utřeme (2-3 stroužky na jednu cihlu tofu). Vše propracujeme dohromady, osolíme a opepříme. Směs plníme do rybích formiček na plech s pečicím papírem. Pečeme na 200 °C dozlatova (20-30 minut).

Rychlá varianta – rybími formičkami vykrajujeme samotné marinované tofu, pečeme stejným způsobem (bez oleje na pečicím papíře).

Lehký bramborový salát s avokádem

Ingredience: brambory, avokádo, mražený hrášek a kukuřice, mrkev, pórek, olivový olej, hořčice, kurkuma, sůl, černá sůl, pepř, citrón

Postup přípravy: Brambory uvaříme ve slupce a necháme vychladnout. Hrášek a kukuřici necháme rozmraznout. Pórek posekáme na malé kousky, mrkev nastrouháme nadrobno. Zralé avokádo a vychladlé brambory protlačíme sítkem. Osolíme (z části použijeme černou sůl), opepříme a rozmícháme s hořčicí, olivovým olejem a citrónovou šťávou. Obarvíme kurkumou. Vše dobře promícháme a necháme vychladnout.

Foto -jj-

hladká mouka (6 lžic), panenský olivový olej (3 lžice), voda (3 lžice), vanilkový cukr (2 lžice), moučkový cukr na obalení

Postup přípravy: Slunečnicová a chia semínka umeleme na makovém mlýnku nebo umixujeme dohladka. Smícháme s moukou, cukrem a s pomocí oleje a vody vytvoříme těsto. Ideální konzistenci dotvoříme přidáním mouky, případně vody. Vypracujeme těsto, které necháme odležet v lednici. Tvoříme rohlíčky a pečeme na pečicím papíru na cca 160 °C zhruba 15 minut. Obalujeme v moučkovém cukru.

Chia vanilkové rohlíčky

Ingredience: slunečnice (3 lžice), chia (3 lžice), celozrnná pšeničná

Makové koule

Ingredience: mák (šálek), sušené švestky, případně ve směsi s hrozkami nebo dalším sušeným ovocem (celkem šálek), vícepodcentní hořká čokoláda (100 g), na obalení kokos, sezam, kakao nebo drcené ořechy

Postup přípravy: Sušené švestky a další sušené ovoce namočíme alespoň na hodinu, umixujeme s menším množstvím vody na pastu. Mák umeleme na mlýnku, případně koupíme již mletý. Smícháme dohromady s pastou. Čokoládu rozehrějeme a vmícháme do směsi. Hmotu dobře propracujeme a necháme ztuhnout v lednici. Tvoříme kuličky, které obalujeme ve zvolené surovině. -jj-

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,

Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Vilém Hrdlička (-vh-), Jarča Divišová, Dagmar Švecová, Jiří Wagner, Simona Šafarčíková, František Langmajer, Marie Jelínková, Eva Legátová, František Zima, Alena Cardová

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2019

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE

8. ročník

